

GAZZE DENİZ ABLUKASI

Furkan DUMAN*

Öz

1994'te Oslo Andlaşmasıyla Filistin Yönetimi kurulmuştur. İsrail Devleti, 2005 yılında Gazze işgaline son vermiştir. 2006 yılında özgür bir şekilde yapılan seçimler sonucunda Hamas seçimi kazanmıştır. Hamas'ın seçimi kazanmasını İsrail ve Batılı Devletler kabul etmemiştir. Sonuç olarak İsrail, Hamas'ın Gazze'de iktidarı pekişince 2007 yılında Gazze'ye yönelik yaptırım kararları almıştır. 2009 yılının başlarında İsrail, yaptırımların en son aşaması olan deniz ablukası uygulayacağını tüm dünyaya duyurmuştur. Bu çalışmada, İsrail tarafından Gazze'ye yönelik ilan edilen ve uygulanan deniz ablukasını inceleyeceğim. Çalışmada temel olarak Gazze ablukasını, uluslararası hukuk çerçevesinde açıklamaya çalışacağım. Gazze Deniz Ablukası uluslararası hukuk çerçevesinde açıklarken ilk olarak deniz ablukasının tarihsel gelişim sürecini ele alacağım. İkinci aşamada BM Andlaşması ve BMGK Kararları bağlamında deniz ablukasını ele alacağım. Üçüncü aşamada Gazze Deniz Ablukasını ele alacağım. Dördüncü aşamada ise abluka doktrini çerçevesinde Gazze deniz ablukasını ele alacağım.

Anahtar Kelime: Ablukanın Tarihsel Gelişimi, BMGK Kararları, Gazze Deniz Ablukası

BLOCKADE OF THE GAZA STRIP

Abstract

The Palestine administration had been set up with Oslo Treaty in the 1994. The Hamas had earned the right to be chosen, during the freely choice result at the year of 2006. Isreal and Western Countries didn't accept the earning of Hamas's choice. Consequently, Isreal took a sanction decesion towards Gaza in 2007 when he became strong of Hamas's potency. The Isreal had announced a carry out of maritime's blockade in the beginning of 2009 which is the final phase of sanctions. I will study the maritime blockade which is announced towards Gaza and as built by Isreal this studying. I will try to explain the basisly Gaza blockade in terms of international law. Firstly, I will study the historical development process by explaining the Gaza maritime blockade. Secondly, I will study the Gaza blockade in the context of UN Treaty and UNSC decesions. In the third stage, I will study the Gaza Maritime Blockade. My fourth stage will contain the Gaza maritime blockade within blockade doctrine.

Key Words: Historical Process of Blockade, UNSC Decesions, Gaza Maritime Blockade

GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı Gazze'de gerçekleşmekte olan deniz ablukasının, uluslararası hukuka aykırı olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusundan hareketle deniz abluka hukukunun oluşumunu ve Birleşmiş Milletler bağlamında deniz ablukası nasıl anlaşılakta ve uygulanmakta olduğunu inceleyeceğim. Temel amaç doğrultusunda incelemeyi planladığım konular çerçevesinde Gazze Deniz Ablukasının günümüzde hukuken ve insani açıda geçerliliğinin kalmadığını ispat edeceğim.

1- DENİZ ABLUKA HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

Abluka kavramı, Türk Hukuku Lügatinde ki tanımı, bir devletin dış dünya ile olan ilişkilerini ve ulaşımını zor ve kuvvet vasıtasıyla ilişkisini koparmak şeklindedir.¹ Deniz ablukası, bir devletin diğer devleti ekonomik olarak çökertmek amacıyla uyguladığı² bütün devletlerin tescilli deniz ve hava araçlarını dost ve düşman ayrımı gözetmeksizin egemenliği, işgali ya da düşman bir devletin egemenliği altında bulunan bazı sahil

* Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi frkndmn.46@outlook.com

¹ TÜRK HUKUKU KURUMU (1991), Türk Hukuku Lügati, Başbakanlık Basımevi, 3. Bakı, Ankara, s. 1.

² İslam Safa Kaya, (2016), Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Gazze ve Mavi Marmara, Adalet Yayınevi, Ankara, s.24.

bölgesine, limanlara ya da havaalanı gibi bir devletin hayati yerlerine giriş ve çıkışların engellendiği bir savaş unsuru³ şeklinde tanımlanabilir.

Deniz Ablukası, 16. yy'ın sonlarında ve 17. yy boyunca genel itibari ile deniz savaşlarının bir tekniği olarak tanımlanmıştır.⁴ İlk örneğini, İspanya kontrolündeki **Flemish Limanına** yönelik olarak Hollanda tarafından kaçak mallar ya da düşman devletin gemilerine yönelik olmasa da tarafsız devletlerin ticaret gemilerine sadece Hollanda Devleti tarafından ticaret yapılmasına izin verilecek⁵ şeklindeki deklarasyonla birlikte Hollanda Devleti tarafından İspanya Devletine uygulandığı görülmektedir.

Eski bir savaş yöntemi olarak uygulanan deniz ablukasının hukukiliğine ve uygulanma yöntemlerine yönelik yürürlükte olan herhangi bir uluslararası andlaşmanın olmadığı, deniz ablukasının örfi ve geleneksel uluslararası hukuk dahilinde yer alan bir harp stratejisidir.⁶ Deniz ablukasının uluslararası bir metinde ilk defa geçtiği yer, 16 Nisan 1856 Tarihli Paris Deniz Hukukuna Uyuma Deklerasyonudur. Bu deklarasyon Kırım Savaşı sonrası Osmanlı, Rusya, İngiltere ve Fransa arasında imzalanmış olup bu antlaşmanın 4. maddesine ablukanın bağlayıcı bir statü kazanabilmesi için etkin bir şekilde uygulanması ve bu etkinliğin ise abluka uygulanan sahillere ulaşımın engellenebilecek düzeyde yeterli deniz gücü unsurları tarafından yapılması konusudur.⁷ Bu maddeden de anlaşılacağı gibi bir ablukanın bağlayıcılık kazanabilmesi için etkin bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Burada etkinlik kavramıyla anlatılmaya çalışılan temel amaç, uygulanmak istenen ablukanın kağıt üzerinde kalmasına engel olmaktır.⁸

Deniz ablukasının oluşumunda önemli olan bir diğer uluslararası metin ise 26 Şubat 1909 tarihli Londra Deklerasyonudur. Savaş zamanında açık deniz alanlarının hukuki statüsünü belirlemek amacıyla oluşturulan ve toplam 71 maddeden meydana gelen ve savaşan tarafların birbirini denizden ablukaya alma hakkı tanıyan ilk uluslararası andlaşma olan Londra Deklerasyonunda⁹ savaş durumunda ablukanın uygulanışına ilişkin 21 madde yer almaktadır.¹⁰ Bu deklarasyonun 9. maddesi, bir deniz ablukasını uygulayacak olan devlet ya da deniz gücü tarafında yapılması gereken;¹¹

1- Deklerasyon tarihinin başlangıcı

2- Abluka altındaki kıyı şeriti veya coğrafyanın sınırı

3- Bu zaman içinde tarafsız devletlere duyurulması/yayınlanması

³ Özden Koral, (2013), "Gazze Deniz Ablukasını (Silahlı Çatışma Hukuku ve Deniz Hukuku Bağlamında Bir Değerlendirme), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Stratejik Araştırma Enstitüsü, İstanbul, s. 9.

⁴ Wolff Heintschel von Heinegg (2015), Blockade, Oxford Public International Law, Oxford, s. 2. <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e252>, (E.T. 02.01.2016).

⁵ Micheal JN. Schmitt, (2000) "International Law Studied, Printed in the United State of America, Rhode Island, s.205, file:///C:/Users/ASUS/Desktop/Naval-War-College-vol-75.pdf , (E.T. 02.01.2016).

⁶ Ahmet Hamdi Topal, (2012), İsrail'in Gazze Deniz Ablukasını ve Mavi Marmara Saldırısı, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt 32, Sayı 1, s. 111.

⁷ Natalion Ronzitti, (1988), The Law of Naval Warfare A Collection of Agreements and Document with Commentaries, Dordrecht, s. 69.

⁸ KORAL, a.g.e., s. 19.

⁹ TOPAL, a.g.e., s. 112.

¹⁰ KAYA, a.g.e., s. 26.

¹¹ Deklerasyon metni için bkz., Declaration concerning the Laws of Naval War, 208 Consol. T.S. 338 (1909), <http://hrlibrary.umn.edu/instreet/1909b.htm>, (E.T. 02.01.2016)

gibi günümüzde uyulması gereken temel deniz ablukasını kurallarını belirtmektedir. Fakat bu deklerasyon yeterli sayıda devlet onaylamadığı için uluslararası hukuk tarafından bağlayıcı bir hüküm içermemektedir. Fakat bu deklerasyon uluslararası hukuk açısından bir bağlayıcılık teşkil etmese de zaman içerisinde örfi uluslararası hukuk kuralı içerisinde değerlendirilmesi birçok devlet ve uluslararası kuruluşlar tarafından genel olarak kabul edilmektedir.¹²

Modern uluslararası hukukta deniz ablukasını ilk olarak 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinde ele alınmaktadır. Fakat burada deniz ablukasına ilişkin doğrudan bir düzenleme yerine uluslararası insani hukuk doğrultusunda düzenlemeler yer aldığı için andlaşma ve ek protokolleriyle deniz ablukasını arasındaki bağlantı silahlı çatışma devam ederken hasta, yaralı, kazazedeleri, sivillerin açlığa mahkum edilmesi ve insani yardım girişimleri ve faaliyetlerinin bir savaş metodu şeklinde kullanılmaması ve orantılılık prensipleridir.¹³ Örneğin Ek Protokol 70. Maddesinde;¹⁴

Çatışma Tarafları ve her bir Yüksek Akit Taraf bu kısımdaki hükümlere uygun olarak her türlü yardım malzemesine, ekipmana ve personele, yardım karşı tarafın sivil halkına gönderiliyor olsa bile hızlı ve engelsiz bir şekilde geçiş verilmesine izin verecek ve geçişi kolaylaştıracaktır.

Günümüzde deniz ablukasını konusunda düzenleme yapan en kapsamlı uluslararası andlaşma 12 Haziran 1994 tarihli **Denizdeki Silahlı Çatışmalara Uygulanabilir Uluslararası Hukuka İlişkin San Remo El Kitabı**'dır. Bu andlaşma ablukayı uygulayan devlet ile tarafsız durumdaki başka devletlerin menfaat ve çıkarlarını bir denge oluşturmayı amaçlamak için ve geleneksel deniz abluka koşul ve kuralları içerisinde bu deniz ablukasından etkilenen sivillere yönelik bir düzenlemenin yer almaması, söz konusu kural ve şartların uluslararası insan hakları ve hukukunun zaman içerisinde gelişmesiyle birlikte insan merkezli hukukun çıkar ve menfaatleri doğrultusunda yeni hüküm ve şartlar getirmek amacıyla oluşturulmuştur.¹⁵ San Remo El Kitabının savaş metotları şeklindeki II. kısımda düzenlenen ve 93-108. maddeleri arasında yer alan deniz ablukasının 103. maddesinin;¹⁶

Eğer abluka bölgesindeki sivil nüfus yeterli bir şekilde yiyecek ve diğer temel yaşamsal ihtiyaçlarını sağlayamıyorsa ablukanın bir kısmından yiyecek maddesi ve diğer temel ihtiyaçlar geçişi özgürce sağlanmalı, tabii olması gereken kural ise;

(a) böyle geçiş durumları sırasında araştırmanın kapsamı, teknik düzenleme haklarının belirlenip izin verilmeli; ve

(b) bu durumda yapılan yardım şartlarının dağıtımını yerel bir iktidarın himayesi altında ya da garantisi tarafsız bir insani organizasyon tarafından teklif edilen kuruluş tarafından yapılmalıdır.

¹² TOPAL, a.g.e., s.112.

¹³ KAYA, a.g.e., 37.

¹⁴ A. Emre Öktem ve Mehmet C. Uzun vd. (2009), 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri, Yazın Basın Yayın Matbaacılık Trz. Tic. Lmt. Şti, İstanbul, s. 230.

¹⁵ TOPAL, a.g.e., s. 113.

¹⁶ Andlaşma metninin 93-108 arasındaki maddelere bkz., San Remo Manual on International Law Applicable to Armed at Sea, 12 June 1994, <https://ihldatabases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=96F4C27D2F07BE8FC12563FB0049E4BC>, (E. T. 02.01.2016).

Örneğin uluslararası kızılhaç komitesi

ifade ettiği gibi abluka altındaki bölge ve coğrafyada insanlık dramlarının yaşanmaması için abluka sırasında yapılması gereken insani faaliyetlere hukuksal bir zemin hazırlamada deniz abluğasındaki eksikliğin giderilmesinin önemli göstergelerindendir. Ayrıca San Remo El Kitabı abluka sırasında insani hukukun çıkarlarının korumasının yanında Paris Deklerasyonu ve Londra Deklerasyonundaki deniz abluğasına ilişkin maddeleri günümüz modern hukuk çerçevesinde düzenleyerek günümüzde deniz abluğası ile ilgili elimizdeki en somut uluslararası deniz abluğa hukukunu oluşturmaktadır.

San Remo Andlaşmasına göre herhangi bir abluğanın uluslararası hukuka aykırı olmaması için gerekli şartlar;

- 1- Abluka kararının ilan edilmesi
- 2- Abluğanın etkin bir şekilde uygulanması
- 3- Abluka uygulamasının tarafsız devletlerin kıyı şeridinde ve limanlarına herhangi bir engel teşkil etmemesi
- 4- Abluğanın hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm devlet gemilerine uygulanması
- 5- Abluka sivil halkın yiyecek yetersizliğine ve en temel gereksinimlerin giderilmesine engel olmaması
- 6- Sivil halkın cezalandırma maksadıyla uygulanamayacağı gibi tüm şartların yerine getirilmesi gerekmektedir.¹⁷

2- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ANDLAŞMASI VE BMGK KARARLARI BAĞLAMINDA DENİZ ABLUKASI

Birleşmiş Milletler, kurulduğu günden itibaren dünyanın herhangi bir yerinde yaşanan problemin çözümünde hem teorik olarak hem de pratik olarak hukukilik açısından temel kaynak olmaktadır. Kuruluş andlaşmasının 1. Maddesinde de belirtildiği gibi;¹⁸

Uluslararası barış ve güvenliği korumak ve bu amaçla: barışın uğrayacağı tehditleri önlemek ve bunları boşa çıkarmak, saldırı ya da barışın başka yollarla bozulması eylemlerini bastırmak üzere etkin ortak önlemler almak ve barışın bozulmasına yol açabilecek nitelikteki uluslararası uyuşmazlık veya durumların düzeltilmesini ya da çözümlenmesini barışçı yollarla, adalet ve uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak gerçekleştirmek.

şeklindeki maddesiyle dünya barışının sağlanmasındaki temel hukukilik kaynağının BM olduğunu belirtmektedir. Ancak BM üyeleri, BM'nin daha hızlı ve etkili kararların alınıp uygulanması için, uluslararası barış ve güvenliğin teminatı konusundaki görev ve sorumluluklarını Güvenlik Konseyine devretmişlerdir.¹⁹

¹⁷ Yusuf AKSAR (BAHAR 2012), "Birleşmiş Milletler Palmer (Mavi Marmara) Raporu ve Uluslararası Hukuk", Uluslararası İlişkiler, Cilt 9, Sayı 33, s. 29-30.

¹⁸ Birleşmiş Andlaşması metnine bkz., <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf> (E.T. 02.01.2016).

¹⁹ KORAL, a.g.e., s.28.

Güvenlik Konseyi uygulamaları incelendiğinde ablukaların hukuksal statüleri, Güvenlik Konseyinin almış olduğu kararlar çerçevesinde belirlenmektedir.²⁰ Özellikle BM andlaşması madde 7 bağlamında uygulamaya konulan yaptırımlar kapsamında BMGK'nin kabulü ile zorlama tedbirler şeklinde başvurulmaktadır.²¹

Güvenlik Konseyi ablukanın uygulanışını madde 41'deki kararların uygulanması için silahlı kuvvet kullanımını kapsamayan ne tür önlemlerin alınacağına karar bağlanması²² konusundaki kararı yetersiz kalması durumunda madde 42'de;²³

Güvenlik Konseyi, 41. Madde'de öngörülen önlemlerin yetersiz kalacağı ya da kaldığı kanısına varırsa, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için, hava, deniz ya da kara kuvvetleri aracılığıyla, gerekli saydığı her türlü girişimde bulunabilir. Bu girişimler gösterileri, ablukayı ve Birleşmiş Milletler üyelerinin hava, deniz ya da kara kuvvetlerince yapılacak baş ka operasyonları içerebilir.

BM'in bu maddesinden de anlaşılacağı gibi bir abluka kararının ve kurallarının belirlenip uygulanması için Güvenlik Konseyi, madde 42'ye göre düzenleme yapmaktadır.²⁴

Madde 42'de adı da geçen abluka ifadesi, savaş hukukunda yer alan abluka değil, bir sahil şeritinde ya da sınırları belirlenmiş bir kara parçasında izolasyonlaştırma uygulaması şeklinde değerlendirilmelidir.²⁵

BM bünyesinde icra edilen abluka, günümüzde pratik karşılığı Deniz Denetim Operasyonları şeklinde ifade edilmektedir.²⁶ BM Andlaşması kapsamında deniz denetim operasyonlarının iki kısımdan oluşur. İlk olarak diplomatik yollarla zorlama yöntemidir. Bu yöntem BM Andlaşmasının 6. Bölümünde düzenlenmiştir. İkinci kısım ise saldırı ve şiddet eylemlerin ortaya çıktığı durumda Güvenlik Konseyi vasıtasıyla güç kullanma faaliyetidir. Bu yöntem ise 7. Bölümde düzenlenmiştir. Kısacası BM Andlaşması deniz denetimi operasyonlarında kademeli bir anlayışı gerçekleştirmektedir.²⁷

BM tarafından gerçekleştirilen ve ilk kez açık bir şekilde kuvvet kullanımını önermesi açısından Beira Petrol ablukasıdır.²⁸ Temeli İngilete ve Rozedya sömürgesindeki isyancı gruplar arasındaki mücadeleye dayanmaktadır.²⁹ BMGK, m. 41 çerçevesinde İngiltere tarafından eski sömürgesi Rozedya için gerektiğinde kuvvet kullanması suretiyle buraya petrol sevkiyatını engellenmesi yönünde kararın alınmasıyla birlikte Mozambik kanalındaki gemilerin geçişine engel olmak için ve Güney Rozedya'ya (Zimbabve) petrol sevkiyatının engellenmesine yönelik olarak³⁰ 9 Nisan 1966 tarihli BMGK'nin 221 sayılı kararıyla birlikte³¹ 1966-1975 arasında Beira Perol Ablukası olarak bilinen modern

²⁰ KAYA, a.g.e., s. 31.

²¹ KORAL, a.g.e., 28.

²² Birleşmiş Andlaşması metni, s. 14.

²³ Birleşmiş Andlaşması metni, s. 14.

²⁴ Micheal JN. Schmitt, a.g.e., s. 217.

²⁵ KAYA, a.g.e., s.31.

²⁶ KORAL, a.g.e., 29.

²⁷ KAYA, a.g.e., s. 32.

²⁸ KAYA, A.G.E., s. 34.

²⁹ MOBLEY, Richard,(2002), "The Bira Patrol Britain' Broken Blockade against Rhodesia", Naval War College Review, Vol. 55,, No. 1, p. 64, file:///C:/Users/ASUS/Desktop/Beira-Patrol%252c-The_-Britain-s-Broken-Blockade-against-Rhodesia.pdf.

³⁰ KAYA, a.g.e., s. 34.

³¹ KORAL, a.g.e., s. 33.

tarihin ilk deniz ablukası, Kraliyet Donanması tarafından gerçekleştirilmiştir.³² Bu deniz abluka kararıyla birlikte tarafsız bir bölge olan Beira sahil şeritinin ablukanın uygulanmasıyla birlikte tarafsız devletlerin ticaretine de engel teşkil etmesi bakımından ve bu deniz ablukasında insani yardım malzemelerinin geçişi konusunda ihtiyaç duyulan yardım koridorunun oluşmasına yönelik planlamanın Güvenlik Konseyi tarafından alınan karar çerçevesinde belirtilmiştir. Deniz Ablukası, Mozambik'in 1975 yılında bağımsızlığını kazanmasıyla birlikte Güney Rozedya devletine petrol akışını kesileceği yönünde BM'ye garanti vermesiyle birlikte deniz ablukası sona ermiştir.³³

BM tarafından gerçekleştirilen bir diğer önemli deniz ablukası konusunda emsali ise 1990 başlayıp 2003'e kadar süren Irak'a yönelik deniz ablukasıdır. Irak'ın Kuveyt'i istila etmesiyle başlayan can kayıplarını üzüntü ile karşılayan BM'in bu can kayıplarına son vermek amacıyla 1990 tarihli BMGK tarafında alınan 660, 661, 662 ve 664 Kararlarına uymasını Irak Devletinden talep etmiş ancak Irak bu kararlara uymayı reddetmiş ve Irak hükümetinin Irak bayrağı dalgalanan gemilerini kullanması ve petrol ihraç etmeye başlamasıyla birlikte³⁴ BMGK tarafından 25 Ağustos 1990 tarihli alınan 665 sayılı karar ile 660, 661, 662 ve 664 sayılı kararların tamamının derhal uygulamaya konulmasını talep etmiş ve özellikle BM Sözleşmesi 7. Bölümü altında alınan 6 Ağustos 1990 tarihli ekonomik yaptırımlar tasarısının uygulanmasını istemiştir.³⁵ BMGK'nin 661 sayılı kararıyla insancıl amaç için yiyecek maddesi ve tıbbi ihtiyaçlar dışında tüm mallara ve ürünleri içeren ambargonun faaliyet alanını açık bir şekilde tanımlayarak³⁶ ve bu kararın temel hükümleri BM Andlaşmasının 41. maddesine dayandırılarak çıkartılan BMGK 665 sayılı karar ile³⁷ belirtilen bölgeye deniz gücü yollayan üye devletlerin Kuveyt ile koordinasyon içinde, yükleri ve varış limanlarını denetleyip teyit amacıyla tüm deniz trafiğini durdurup denetleyebilmek için belli koşullarda ihtiyaç duyulan her çeşit orantılı tedbirlere başvurabileceğini hükmüne karar vermiştir.³⁸ Bu abluka kararı ile BMGK, ilk defa BM'ye üye bir devlete zorunlu yaptırımları içeren abluka kararına onay vermiştir.³⁹

Burada belirtilmesi gereken konu Güvenlik Konseyi Kararlarını, politik ve diplomatik unsurları en yüksek düzeyde kullanımı ile uyulmasını temin etme karlılığını birkez daha tasdiklenmiş⁴⁰ ve kuvvet kullanımında son çare olarak uygulanabileceğini ortaya konulmaktadır. Ayrıca bahsi geçen Güvenlik Konseyi karar ile sağlık ve insani yardım ihtiyaçlarını düzenlemek ve denetlemek için bir komite kurması⁴¹ deniz ablukasının hangi amaçla uygulanırsa uygulansın hiçbir gerekçe ve koşul gösterilip insancıl faaliyetlere engel olunamayacağını göstermektedir.

³² MOBLEY, a.g.e., p. 63.

³³ KAYA, a.g.e., s.34.

³⁴ BOZKURT, Enver (2003), Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı; Körfez Krizi Örneği ve Irak'ın Durumu, ABD'ye 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.108

³⁵ BMGK Kararı 665, 25 Ağustos 1990, Karar metni için bkz. <http://www.refworld.org/docid/3b00f16428.html> (E.T. 02.01.2016)

³⁶Michael R. Skiaire,(2011), The Security Council Blockade of Iraq: Conflicting Obligations Under the United Nations Charter and the Fourth Geneva Convention, American University International Law Review, vol. 6, No. 4, p. 611

³⁷ KORAL, a.g.e., 35.

³⁸ KAYA, a.g.e., 34.

³⁹ KAYA, a.g.e., 34.

⁴⁰ BOZKURT, a.g.e., s. 111.

⁴¹ KAYA, a.g.e., s.35.

3- GAZZE DENİZ ABLUKASI

a- Gazze Deniz Ablukasına Giden Sürec

Filistin Yönetimi, 4 Mayıs 1994'te yapılan Oslo Andlaşmasıyla kurulmuştur. Bu andlaşmanın önsözünde belirtilen barış içinde bir arada yaşamayı tekrar tasdik edip, karşılıklı onur ve güvenlik içerisinde karşılıklı hukukilik ve siyasi haklar çerçevesinde tanıyoruz⁴² ifadesinin de belirttiği gibi Filistin yönetimi ilk defa bir uluslararası hukuki statüyle tanınmıştır.

İsrail'in 1967 Altı Gün Savaşından bu yana işgali altında bulunan Gazze Şeritinden 38 yıl sonra 2005 itibariyle çekilmesi ile birlikte 25 Ocak 2006 tarihinde yapılan özgür seçimleri Hamas'ın 132 sandalyeli Filistin Paramentosunda 76 sandalye kazanmasıyla birlikte Hamas, Batı Şeria ve Gazze Şeridi'nde Filistin Ulusal Yönetimi kapsamında hükümeti meşru bir şekilde kurmuştur. Fakat İsrail ve Batılı devletler meşru yollarla iktidara gelen Hamas hükümetini tanımayıp Hamas hükümetini politik bir muhatap olarak görmemişlerdir.⁴³ 2007 yılına gelindiğinde Gazze'de kontrolü tamamen ele geçiren Hamas, İsrailin ağır yaptırımlarına maruz kalmıştır. 19 Eylül 2007 tarihinde İsrail, Gazze Şeridinden Kassam roketlerinin İsrail'e atılmasının kendi güvenliğini tehdit ettiğini açıklamıştır. Ayrıca Haması bir terör örgütü olarak tanımlamış ve Gazze Şeridinin kontrol altında tutulacağını ilan etmiştir. Gazze Şeridini ise terör bölgesi olarak açıklayan İsrail, Gazze Şeridine yönelik yaptırım kararı almıştır. Elektrik, yakıt girişlerinin azaltılacağı ve Gazze Şeridine çeşitli malların girişinin yasaklanacağını açıklamıştır.⁴⁴

Şekil 1: Deniz Ablukas Alanı⁴⁵

Hamas ve İsrail arasında süren mücadele sonucunda İsrail, Hamas'ın deniz aracılığıyla kaçak bir şekilde elde ettiği silahlarla İsrail topraklarına yönelik olarak kullandığı öne

⁴² Oslo Andlaşma metnine bkz. İsrail Ministry of FOREIGN Affairs, Agreement o Gaza Strip and Jericho Area, <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/agreement%20on%20gaza%20strip%20and%20jericho%20area.aspx> (E.T. 02.01.2016).

⁴³ TOPAL, a.g.e., s. 104-105.

⁴⁴ İsrail Ministry of Foreign Affairs, Securuty Cabinet Declares Gaza Hostile Territory, 19 Eylül 2007, <http://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2007/pages/security%20cabinet%20declares%20gaza%20hostile%20territory%2019-sep-2007.aspx> (E.T. 02.01.2016).

⁴⁵ KORAL, a.g.e., s. 93.

sürerek ve deniz yoluyla elde edilen silah kaçakçılığının önüne geçebilmek amacıyla⁴⁶ İsrail tarafından 27.12.2008 tarihinde Gazze'ye yönelik olarak başlattığı Dökme Kurşun Harekatı sırasında Gazze Şeridine karşı deniz ablukasının uygulanması kararını almıştır.⁴⁷ 1/2009 Sayılı Gazze Şeridi Deniz Ablukasını başlığı altında tüm denizciler, Gazze Deniz Alanının 3 Ocak 2009 tarihinden başlayarak İsrail Donanması tarafında abluka uygulandığını ve tüm deniz trafiğine kapalı olduğunu duyurmuştur.⁴⁸ İlanda koordinatları çizilmiş olan Deniz Ablukasının ikinci bir duyuruya kadar deniz ulaşımına kapalı olduğu duyurulmuştur.⁴⁹ Turkel Raporunda göre ise, 26. paragrafta duyurunun Navigational Text (NAVTEX) aracılığıyla denizcilere de tekar ve anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.⁵⁰

b- Deniz Yetki Alanları Açısından Gazze'nin Hukuki Statüsü

Karasuları ve içsular sahildevletinin deniz ülkesini meydana getirmektedir.⁵¹ BMDHS göre karasularının sınırlarını her devletin karasularını genişliğini belirleme yetkisini devletin kendisine bırakmakta olup, bu sözleşmeye göre tespit edilen esas hatlardan başlayarak karasularının genişliği 12 mili geçemeyeceğini ve dış sınırın ise tüm noktalar esas hattın en yakın noktasından karasularının genişliğine aynı mesafede yer alan hattın meydana gelmektedir.⁵² BMDHS devletlerin deniz yetki alanlarını belirleme yetkisi verse de, Gazze Şeridi'nin deniz yetki alanının bir başka devletle yapılan anlaşmayla deniz yetki alanının hukuki statüsü ve deniz yetki alanı belirlenmiştir.⁵³

Oslo Andlaşmasına göre 5. Kısımdaki yargı yetkisi kapsamının 1. maddesinde kapsamında bu anlaşmanın koşullarına göre Filistin Yönetiminin yetki alanına giren karasuları ve bölgesine giren tüm alanlarda yargı yetkisini vermektedir. 5. Kısım madde 3'te ise Filistin'in tam olarak statüsünün belirleninceye kadar dış güvenliğin İsrail ordusu tarafından gerçekleştirileceği belirtilmektedir.⁵⁴ Aynı şekilde 8. kısımdaki halkın düzeninin sağlanması ve güvenliği için düzenlemeler kapsamının 1. maddesi yer alan İsrail halkının güvenliğini ve düzenini temin etmek amacıyla İsraililerin ve yerleşim yerlerinin kapsamlı sorumluluğuna ek olarak havadan, denizden ve dışarıdan gelen tehlikelere karşı savunma sorumluluklarını üzerinde bulundurmaya devam etmektedir.⁵⁵ Bu anlaşmadan da anlaşılacağı gibi Filistin Yönetiminin yargı yetkisinin tam olduğu ancak güvenlik konusunda bu yetkisini İsrail ile paylaştığı görülmektedir.

Gazze Şeridinde kıyı güvenliğini sağlamak için üç farklı deniz yetki alanı belirlenmiştir. Bu deniz yetki alanına göre;

1- Merkez Bölge: Sahil kıyısından başlayarak 20 mil açığa kadar yer alan bölge

⁴⁶ KORAL, a.g.e., s. 93.

⁴⁷ KAYA, a.g.e., s. 49.

⁴⁸ State of Israel Ministry of Transport, No. 1/2009 Blockade of Gazze Strip, Last Uptade 18 April 2013, <http://asp.mot.gov.il/en/shipping/notice2mariners/547-no12009> (E.T. 02.01.2016).

⁴⁹ KORAL, a.g.e., s. 93.

⁵⁰ KAYA, a.g.e., s.50.

⁵¹ Hüseyin PAZARCI (1989), Uluslararası Hukuk Dersleri II. Kitap, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara, s. 279.

⁵² Enver BOZKURT (1999), "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuk Sözleşmesi", Türkiye'nin Uluslararası Hukuk Mevzuatı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s. 112-113.

⁵³ KAYA, a.g.e., s. 50.

⁵⁴ Oslo Andlaşması, a.g.b., 5. Kısım, madde 1,3.

⁵⁵ Oslo Andlaşması, a.g.b., 8. Kısım, madde 1.

2- İkinci Bölge: Merkez bölgenin kuzey sınırını teşkil eden İsrail karasuları sınırında 1 mil genişliğindeki alanı kapsayan bölge

3- Merkez bölgenin güney sınırını teşkil eden Mısır karasuları sınırındaki 1 mil genişliğindeki alanı kapsayan bölge⁵⁶

Şekil 1:Oslo Andlaşması'na göre deniz yetki sınırları⁵⁷

Bu yetki alanlarının kullanılması ise Merkez Bölgeyi her iki devlet birlikte kullanıp balıkçılık ve kıyıda 3 mil açığa kadar olan kısımda turistik faaliyette bulunmaktadır. Ancak Merkez Bölgeye kıyıya 12 millik bir mesafeye kadar izin verilip daha ötesine gidilmesine izin verilmemektedir.⁵⁸ İkinci bölgede ise İsrail Devletinin kontrolü altındaki askeri güvenlik bölgesini içermektedir. Buradaki hukuk dışı durum, -Turkel Raporu'nun 21. Paragrafında geçen Gazze deniz ablukasının deklarasyonundan önce yani 2001'den bu yana tarafsız gemilere ikaz ve denetimden geçmesi şeklinde belirtilmeside gösteriyor ki- Oslo Andlaşmasına taraf olmayan devletlerin Gazze Şeridine deniz yolu ulaşımının engel olunmasıdır.⁵⁹ Yürürlükte olan uluslararası hukuk göre denize kıyısı olan veya olmayan tüm devletlerin ticaret gemilerine karasularından geçiş hakkı vermektedir.⁶⁰

⁵⁶ KAYA, a.g.e., s.50-51.

⁵⁷ KORAL, a.g.e., s. 96.

⁵⁸ KORAL, a.g.e., s. 95.

⁵⁹ KAYA, a.g.e., s. 50-51.

⁶⁰ PAZARCI, a.g.e., s.281.

Bu durumdan da anlaşılacağı üzere deniz ablukasını ilan edilmeden önce bile üçüncü devletlerin sahip olduğu hakların gözardı ediliyor olması uluslararası hukukla hiçbir şekilde bağdaşmamaktadır.⁶¹

C- Gazze Deniz Ablukasının Uygulanışı ve Hukuksal Meşruiyeti

İsrail tarafından Gazze Şeridine yönelik uygulanan deniz ablukasını kısaca özetleyecek olursak; İsrail, Hamasın 2007 yılında iktidara gelmesiyle birlikte Gazze'ye altından kalkamayacağı bir şekilde deniz, kara ve hava ablukasını farklı tarihlerde uygulamaya koymuştur.⁶² Gazze Şeridinin deniz abluka bölgesi ilan edilmesiyle birlikte Gazze Şeridinin deniz yetki ve faaliyet alanlarında hukuksal açıdan değişime uğramıştır.⁶³ Gazze sahillerinden 20 deniz mili alanı kapsayan alanı, deniz abluka bölgesi ilan etmiş ve deniz ulaşımını tamamen yasaklamıştır.⁶⁴ Böylelikle İsrail, açık denizlerin serbestisi ve bayrak devletinin egemenlik yetkisinin açık bir şekilde istisnası olan deniz ablukasını uygulayarak deniz ablukasına aykırı bir faaliyet içinde olan gemilere açık denizlerde müdahalede bulunulması, gemilere el koyulmasını uluslararası hukuka uygun hale getirmeyi amaçlamıştır.⁶⁵

Deniz ablukasının genel anlamda uluslararası hukukta kabul görmesi için belli başlı şartları yerine getirmesi gereklidir. Kısaca bunlar ilan edilmesi ve bildirimde bulunulması, tarafsız kıyıların abluka çerçevesinde kapatılmaması, etkili bir şekilde uygulanması, tüm devletlere eşit bir şekilde uygulanması,⁶⁶ ne zaman sona ereceği, orantılı bir şekilde uygulanması, sivilleri cezalandırma ve açlığa terk etmeme gibi unsurları yerine getirmesi şarttır. Gazze deniz ablukasının etkili ve tarafsız bir şekilde uygulandığı açıktır. Çünkü İsrail donanması hiçbir geminin abluka bölgesine giriş çıkışlarına izin vermemektedir. İlan edilen deniz ablukasını sınırlarına bakıldığında tarafsız hiçbir devletin kıyılarını da kapatmamıştır. Bu koşulların yerine getirilmesine rağmen ne zaman sona ereceğini belirtilmemiştir.⁶⁷ Gazze ve halkına karşı uygulanan deniz ablukasıyla dünyadan oldukça ayrıştırılması ve açık bir hapishaneye çevrilmesi, insani yardımların bile ulaştırılmasına mani olunması uluslararası hukuk açısından hiçbir şekilde kabul edilemez. Uygulanan ablukanın sivil halk üzerinde çok büyük tahribat açtığı ve askeri avantaj ile sivil halkın uğradığı tahribat karşılaştırıldığında sivil halkın aleyhine yönelik olduğu gerek günlük yaşantıda gerekse de BM Filistinli Mülteciler Komiyonunun Gazzede uygulanan ablukanın yoksulluk, eğitim, sağlık, tarım, sanayii ve ticari hayati bakımından "ciddi insani kriz" şeklindeki uluslararası raporlardan anlaşılmaktadır.⁶⁸ Özellikle abluka sebebiyle halkın hayatını sürdürebilecek temel gereksinimlerinden yoksun bırakılması ve sivil halkı açlığa bırakılması yani orantılılık prensibinin uygulanışına dikkat edilmemesinden dolayı meşru gerekçelerle başlayan deniz ablukasının uluslararası hukuk açısından meşruiyetini kaybetmiştir..⁶⁹

⁶¹ KAYA, a.g.e., s.52.

⁶² AKSAR, a.g.m., ss. 23-40, s.30.

⁶³ KORAL, a.g.e., s. 94.

⁶⁴ AKSAR, a.g.m., ss.23-40, s. 30.

⁶⁵ AKSAR, a.g.m., ss.23-40, s.29.

⁶⁶ KORAL, a.g.e., s. 99.

⁶⁷ KAYA, a.g.e., s.55.

⁶⁸ AKSAR, a.g.m., ss. 23-40, s. 30.

⁶⁹ TOPAL, a.g.e., s. 135.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sonuç olarak, BM Genel Sekreteri'nin teminatı altında kurulan Komisyon tarafından hazırlanan Palmer Raporu gibi bazı Raporların Gazze'ye uygulanan ablukanın uluslararası hukuka uygun bulunduğu dair beyanatlar vermesine rağmen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Konseyi Gerçekleri Araştırma Komisyonu tarafından hazırlanıp uluslararası topluma sunulan raporda, İsrail'in sürdürmekte olduğu ablukanın uluslararası hukuk çerçevesinde değerlendirilmesinin mümkün olmadığı ve açık bir şekilde uluslararası hukuka aykırılık teşkil ettiğini dile getirmektedir.⁷⁰ Çünkü uluslararası insancıl hukuk kurallarının uygulanması için bir risk oluşturan ablukanın insani bir felakete yol açabileceği gibi var olan bir krizi daha da derinleştirebilir. Bu sebeple ablukanın temel maksadı, düşmanın dış desteğini ile her türlü iletişimini koparmakla sınırlandırılmış, sivil halkı yokluk ve açlığa terk etmeyi, topluca cezalandırma maksadıyla yapılan abluka uygulamasını yasaklamış ve orantılılık ilkesi kapsamında sivil halkın uğradığı zararın uygulanan amaca yönelik faydayı aşırı düzeyde geçmesi durumunda uygulanmakta olan ablukanın meşruiyeti fiilen ve hukuken tartışmalı hale getirmiştir.⁷¹ Tüm bu gerçeklere rağmen Uluslararası Adalet Divanı ya da Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi birçok uluslararası mahkemede Gazze deniz ablukasını ve bu abluka sonucunda yaşanan insanlık suçları sonucunda tek bir mahkeme kararının olmayışı düşündürücüdür.

Bu makale çerçevesinde anlatılan Gazze Deniz Ablukasını gerek tarihsel süreç içerisinde gerçekleşen deniz ablukasına ilişkin anlaşma ve deklarasyonlar gerek Birleşmiş Milletler Anlaşması ve BMGK aldığı kararlar çerçevesinde uygulanan deniz abluka kararları gerekse de meşruiyeti açısından Gazze deniz ablukasını çerçevesinde bahsedilen gerekçeler üst üste konulduğunda uygulanan deniz ablukasının hem uygulanışı hem de meşruiyeti açısından günümüz şartlarında hukuken ve insani açıdan hiçbir geçerliliğinin kalmadığını bir kez daha tüm dünyaya göstermişti.

D- Deniz Abluka Doktrini Çerçevesinde Gazze Deniz Ablukasını

Deniz Ablukasını Doktrini genel itibari ile insancıl hukuk çerçevesinde değerlendirilip modern uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde, BMGK Kararları doğrultusunda uygulanması görüşü hakimdir. Çünkü deniz ablukasının etkisi hem coğrafi olarak hem de insani olarak çok fazladır. Uygulanılacak deniz abluka sonucunda insani dramların ortaya çıkması durumunun oldukça fazla olması sebebiyle günümüzdeki birçok yaklaşımın ortak noktası deniz ablukasının BM Anlaşmasına göre Güvenlik Konseyi tarafından gerçekleştirilmesinin insanlık dramının önüne geçilmesinde etkili olacağı görüşüdür.⁷² Bu sayede başta 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve Ek Protokollerinin belirttiği birçok insancıl hukuk hükümleri güvence altına alınmış olmaktadır.

Irak örneğinde daha önce bahsettiğimiz gibi deniz denetim hareketi çerçevesinde ablukanın uygulanabilmesi için birçok denetim mekanizması oluşturulabilirken (sorgulama, denetim, tutuklama vb.) bunlar kuvvet kullanımının son kertesi olarak

⁷⁰ AKSAR, a.g.m., ss23-40, s.30.

⁷¹ TOPAL, a.g.e., s. 136.

⁷² Phillip Jeffrey Drew (2012), An Analysis of the Legality of Maritime Blockade in the Context of Twenty-First Century Humanitarian Law, A thesis submitted to the Graduate Program in Law In conformity with the requirements for the Degree of Master of Laws, Queen's University Kingston, Ontario, Canada, s.100 https://qspace.library.queensu.ca/bitstream/handle/1974/7028/Drew_Phillip_J-2012-03_LLM.pdf?sequence=3 (E.T. 02.01.2016).

başvurulmuştur ve BMGK kararı doğrultusunda sağlık ve insani yardım malzemesi dışında tüm malların geçişi durdurulmuştur.⁷³ Böylece deniz abluka kuralları teamüller çerçevesinde olması gereken tüm unsurlar içinde barındırarak BM güvencesi altında gerçekleşmiştir.

Kısaca deniz abluka doktrini çerçevesinde Gazze deniz abluğunu değerlendirecek olursak Gazze'ye uygulanan abluğunun bir geçerliliği yoktur. Çünkü deniz abluka doktrinin genel hatlarıyla uygulanacak bir abluğunun BMGK kararıyla yapılması gerekliliği ortaya koymaktadır. Çünkü deniz abluğunun uygulanışı ve amaçları doğrultusunun çok çabuk dışına çıkabilir. Örneğin Hudson-Philips Raporu'nun da belirttiği gibi İsrail güvenlik güçlerinin yaygın ve keyfi uygulamalarıyla öldürücü kuvvet kullanarak suçsuz yere ölümlere ve yaralanmalara sebep olduğu⁷⁴ gerçeğide bize gösteriyor ki Gazze abluğunun uygulanışı için gerekli olan insani durumlar çok rahat bir şekilde gözardı edilebilmektedir. Sonuç olarak Gazze Deniz Abluğu amaçlarının dışına çıktığını görülmektedir. Bu nedenle deniz abluka doktrini bakış açısıyla ulaşacağımız en net sonuç bu abluğunun geçersiz olduğu sonucudur.

KAYNAKÇA

AKSAR, Yusuf, (BAHAR 2012), "Birleşmiş Milletler Palmer (Mavi Marmara) Raporu ve Uluslararası Hukuk", Uluslararası İlişkiler, Cilt 9, Sayı 33, ss. 23-40.

Andlaşma metninin 93-108 arasındaki maddelere bkz., San Remo Manual on International Law Applicable to Armed at Sea, 12 June 1994, <https://ihldatabases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=96F4C27D2F07BE8FC12563FB0049E4BC> (E.T. 02.01.2016)

Birleşmiş Andlaşması metnine bkz., <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/3-30.pdf>, (E.T. 02.01.2016)

BMGK Kararı 665, 25 Ağustos 1990, Karar metni için bkz. <http://www.refworld.org/docid/3b00f16428.html> (E.T. 02.01.2016)

BOZKURT, Enver (1999),), "Birleşmiş Milletler Deniz Hukuk Sözleşmesi", Türkiye'nin Uluslararası Hukuk Mevzuatı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

BOZKURT, Enver (2003), Birleşmiş Milletler Sisteminde Kuvvet Kullanımı; Körfez Krizi Örneği ve Irak'ın Durumu, ABD'ye 11 Eylül 2001 Terörist Saldırısı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Deklerasyon metni için bkz., Declaration concerning the Laws of Naval War, 208 Consol. T.S. 338 (1909), <http://hrlibrary.umn.edu/instree/1909b.htm>, (E.T. 02.01.2016)

http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e252_ (E.T. 02.01.2016)

İsrail Ministry of Foreign Affairs, Securuty Cabinet Declares Gaza Hostile Territory, 19 Eylül 2007, <http://www.mfa.gov.il/mfa/pressroom/2007/pages/security%20cabinet%20declares%20gaza%20hostile%20territory%2019-sep-2007.aspx> (E.T. 02.01.2016)

KAYA, İslam Safa (2016), Uluslararası Hukuk Çerçevesinde Gazze ve Mavi Marmara, Adalet Yayınevi, Ankara.

⁷³ KAYA, a.g.e., s. 35.

⁷⁴ TOPAL, a.g.e., s. 147.

KORAL, Özden (2013), "Gazze Deniz Ablukasısı (Silahlı Çatışma Hukuku ve Deniz Hukuku Bağlamında Bir Değerlendirme), Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Harp Akademileri Stratejik Araştırma Enstitüsü, İstanbul.

MOBLEY, Richard (2002)"The Bira Patrol Britain' Broken Blockade against Rhodeisia", Naval War College Rewiew, Vol. 55,, No. 1, pp. 63-84, file:///C:/Users/ASUS/Desktop/Beira-Patrol%252c-The_-Britain-s-Broken-Blockade-against-Rhodesia.pdf.

Oslo Andlaşma metnine bkz. Isreal Ministry of FOREIGN Affairs, Agreement o Gaza Strip and Jericho Area, <http://www.mfa.gov.il/mfa/foreignpolicy/peace/guide/pages/agreement%20on%20gaza%20strip%20and%20jericho%20area.aspx>(E.T. 02.01.2016)

ÖKTEM, A. Emre ve UZUN, Mehmet C. vd. (2009), 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmeleri ve Ek Protokolleri, Yazın Basın Yayın Matbaacılık Trz. Tic. Lmt. Şti, İstanbul.

PAZARCI, Hüseyin (1989), Uluslararası Hukuk Dersleri II. Kitap, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi ve Basın-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara.

Phillip Jeffrey Drew (2012), An Analysis of the Legality of Maritime Blockade in the Context of Twenty-First Century Humanitarian Law, A thesis submitted to the Graduate Program in Law In conformity with the requirements for the Degree of Master of Laws, Queen's University Kingston, Ontario, Canada, https://qspace.library.queensu.ca/bitstream/handle/1974/7028/Drew_Phillip_J_2012-03_LLM.pdf?sequence=3(E.T. 02.01.2016)

RONZITTI, Nataliano (1988), The Law of Naval Warfare A Collection of Agreements and Document with Commentaries, Dordrecht.

SCHMITT, Micheal JN. (2000)" International Law Studied, Printed in the United State of America, Rhode Island, file:///C:/Users/ASUS/Desktop/Naval-War-College-vol-75.pdf, (02.01.2017).

SKIAIRE, Michael R. (2011), The Security Council Blockade of Iraq: Conflicting Obligations Under the United Nations Charter and the Fourth Geneva Convention, American University International Law Rewiew, vol. 6, No. 4, pp. 609-636.

State of Isreal Ministry of Transport, No. 1/2009 Blockade of Gazze Strip, Last Uptade 18 April 2013, <http://asp.mot.gov.il/en/shipping/notice2mariners/547-no12009>(E.T. 02.01.2016)

TOPAL, Ahmet Hamdi (2012), İsrail'in Gazze Deniz Ablukasısı ve Mavi Marmara Saldırısı, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt 32, Sayı 1, ss, 103-154.

TÜRK HUKUKU KURUMU (1991), Türk Hukuku Lügati, Başbakanlık Basımevi, 3. Bakı, Ankara.

VON HEINEGG, Wolff Heintschel (2015), Blockade, Oxford Public International Law, Oxford,